

Motion till riksdagen 2021/22:4532

av **Maria Nilsson m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2021/22:155 In- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen föreslås en ny lag, lagen om in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet, ändringar i lagen (1980:578) om ordningsvakter samt ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Förslagen syftar till att förhindra att fusk sker vid högskoleprovet genom användning av elektroniskt hjälpmedel. Den nya lagen innebär bl.a. att kontroll med kroppsvisitation av provdeltagare får utföras vid inpassering till eller utpassering från en lokal där högskoleprovet genomförs.

Det föreslås också att provdeltagare som vägrar att genomgå en in- eller utpasseringskontroll ska nekas tillträde till den lokal som kontrollen avser under de återstående provpassen och att en sådan provdeltagare inte heller ska få något resultat på provet samt möjlighet till avstängning från deltagande i provet under en viss period.

Dessutom föreslås bestämmelser om att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet och att en ny sekretessbestämmelse införs till skydd för uppgifter som hänför sig till planering eller andra förberedelser för in- och utpasseringskontroller.

Liberalerna har under flera år motionerat i riksdagen om mer omfattande åtgärder mot fusk vid högskoleprovet. Det är djupt beklagligt att det har varit relativt enkelt att fuska till sig ett bättre resultat. Elever ska premieras för sina kunskaper – inte för sin förmåga att hitta innovativa sätt att fuska.

Formella akademiska meriter ska gå att lita på. På samma sätt som det finns glasklara regler för aktiva forskare i syfte att motverka forskningsfusk måste det finnas

en nolltolerans mot fusk hos studenter. Det gäller självfallet även för blivande studenter – inte minst när högskoleprovet ska skrivas. Sedan några år tillbaka kan den som fuskar på högskoleprovet dömas för osann försäkran, vilket Liberalerna välkomnar. Liberalerna menar dock att det inte räcker när den digitala utvecklingen har ökat möjligheterna till fusk med mobiltelefoner och annan elektronisk utrustning.

Oegentligheter som uppstår vid skrivandet av högskoleprovet riskerar att på sikt hämma provets integritet och funktion. Att stoppa fusket är således viktigt ur en rättviseaspekt. Liberalerna har därför efterfrågat ytterligare åtgärder för att förhindra fusk vid högskoleprovet, och då särskilt för att förhindra fusk som organiseras i större skala.

Studenter som fuskar sig in på högskolan riskerar också att sakna rätt kunskaper. Det finns en rad oroande indikationer på att studenters förkunskaper försämrats. Flera internationella mätningar av skolelevers kunskapsresultat har dokumenterat att det har skett en kontinuerlig och omfattande försvagning. Samtidigt har det kommit larmrapporter som visar att det finns studenter som saknar elementära kunskaper i skrivande. Detta är oroande. Det sker i en tid när betygsinflationen är ett faktum, vilket innebär att elevers kunskaper inte alltid motsvarar meritvärdet. Allt detta gör det särskilt viktigt att högskoleprovets legitimitet upprätthålls.

Regeringen föreslår i propositionen för att motverka fusk med elektronisk utrustning i syfte att faktiskt hitta dold elektronisk utrustning och utan att störa provdeltagarna under provpassen är det nödvändigt att införa in- och utpasseringskontroller med kroppsvisitation i den omfattning som bedöms vara nödvändig för att syftet med kontrollen ska uppnås. Regeringen menar att en lagreglering som möjliggör kroppsvisitation i samband med in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet är förenlig med det skydd mot kroppsvisitation som följer av regeringsformen och den rätt till respekt för privat- och familjeliv som gäller enligt Europakonventionen.

Liberalerna delar regeringens uppfattning att det behövs åtgärder för att stävja fusket på högskoleproven och tar uppgifterna om fusk på största allvar men ifrågasätter starkt att regeringen vill tillåta möjligheten för de som ska genomföra högskoleprovet att tvingas till kroppsvisitation utan formell misstanke om något brott eller annan oriktighet. Det ser vi som djupt integritetskränkande då denna typ av långtgående åtgärder måste stå i proportion till det brott som riskerar att begås.

Som jämförelse anser vi t.ex. att det är motiverat att tillåta kroppsvisitationer på en flygplats för att förhindra brott, men knappast för alla som passerar en bussterminal i rusningstid. Det för individen integritetskränkande ingreppet måste alltid stå i proportion till de potentiella konsekvenserna.

Det behövs alltså krafttag mot fusket kring högskoleprovet, men åtgärderna som vidtas måste vara effektiva och rimliga. Det finns ett antal andra alternativ som kan användas innan kroppsvisitation tas i bruk, förslag som kan läggas som kan stävja fusket på högskoleprovet samtidigt som studenternas personliga integritet värnas. Med dessa förslag går regeringen längre vad gäller studenters rätt till personlig integritet än nödvändigt. Dessa förslag gäller dessutom alla studenter som önskar skriva högskoleprovet, inte endast de som misstänks för att bära en sändarutrustning eller andra verktyg som ska användas för att fuska.

Högskoleprovet anser vi kan jämföras med körkortsprövet teoridel som på samma sätt har utsatts för försök till fusk. Där har man valt avstängning, polisanmälan och att inget körkort utfärdats och ansett det räcka för att stävja fusket.

Utredningen har övervägt möjligheten att använda sig av mobila störsändare under pågående prov för att störa ut eventuell elektronisk kommunikation i provsalarna. Utredningen konstaterade att en sådan användning skulle vara förknippad med stor risk för att oönskat störa ut annan vital elektronik och menade därför att störsändare inte var ett tillgängligt alternativ i sammanhanget.

Liberalerna anser att utredningen alltför lättvindigt avfärdat möjligheten att använda sig av mobila störsändare och i stället valt att gå vidare med förslaget att tillåta kroppsvisitation. Med modern teknik och en genomtänkt planering när det gäller vilka lokaler som ska användas för högskoleprovet menar vi att regeringen har gjort det alldeles för lätt för sig och gjort en felaktig avvägning mellan denna risk och integritetskränkande åtgärder.

Sammanfattningsvis anser vi alltså att regeringens hantering av högskolefusket lämnar mycket att önska. Regeringen har varit osedvanligt långsam i arbetet med att ta fram förslag på åtgärder och vi hade därför högre förväntningar på att de presenterade förslagen faktiskt skulle gå att genomföra. Trots att utredningen tillsattes så tidigt som 2018 är det först nu som propositionen lagts fram.

Maria Nilsson (L)

Fredrik Malm (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Gulan Avci (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Allan Widman (L)